

LUČIĆEVA RODNA KUĆA

U XV i XVI stoljeću, u tom najbujnijem razdoblju primorskog graditeljstva, dalmatinski građani su preuđevali svoje srednjovjekovne kamene, a djelomično i drvene kuće. Jednostavne romaničke zgrade sa svojim uskim i plošnim pročeljima, tijesnim prostorijama i malim prozorima sagrađene u XIII i XIV stoljeću imale su skroman srednjovjekovni izgled¹ i nisu zadovoljavale novo renesansno shvaćanje humanistički odgojenog čovjeka, koji je tražio veću udobnost i ispoljavao svoju ličnost i moć u raskošnijem i prostranijem domu. U tom vremenu su se čedna pročelja romaničkih i ranogotičkih kuća zamjenjivala reprezentativnijim pročeljima u stilu kićene »cvjetne gotike«, koja se pod mletačkim utjecajem bijaše rasprostranila u svjetovnom dalmatinskom graditeljstvu kao nijedan drugi stil ni prije ni poslije tog razdoblja.

Ta se građevna djelatnost XV–XVI stoljeća odrazila i u Trogiru, gdje su se »cvjetna gotika«, a još više renesansa ispoljile u njegovoj stolnoj i ostalim crkvama, pa zahvatiše i svjetovno graditeljstvo, palače i kuće. Istaknutije obitelji, Čipiko, Andreis, Cega, Stafilić, Statilić i ostale, preudesile su, proširile i poljepšale svoje kuće i palače, pa je to učinio na svojoj kući sredinom XVI stoljeća i djed povjesničara Ivana Lučića, Jerolim Lučić.

Povjesničar je tu renesansnu palaču, koja se nalazila uz gradske zidine u jugozapadnom dijelu grada,² zatekao u renesansnom obliku, u njoj je udobno živio i mirno radio. Ona se, međutim, nije sačuvala u onom izgledu kakva je bila do kraja njegova života, a i kasnije, sve do sredine XIX stoljeća.

¹ C. Fisković, *Romaničke kuće u Splitu i u Trogiru*, Starohrvatska prosvjeta, III, sv. 2, Zagreb 1952. Popisu treba dodati neke kuće otkrivene nakon te godine u oba grada.

² Vidi plan Trogira s označenom Lučićevom kućom u I. Strohal, *Statut i reformacije grada Trogira*, tabla IV, Zagreb 1915.

Tada je njen novi vlasnik, trgovačka obitelj Demicheli preudesila njen izgled, srušila joj pročelja, pregradila unutrašnjost i ostavila tek djelomično prizemno dvorište s balkonima, neke dijelove zidova i glavna vrata. Danas je stoga nemoguće rekonstruirati prvotni izgled te palače, iako postoje crteži južnog gradskog zida na kojem se nalazilo njeno južno pročelje, i tlorisi grada iz XVIII i XIX stoljeća u kojima je ucrтана. Sam povjesničar također o njoj piše u svom djelu »Memorie di Tragurio hora detto Trau«, tiskanom 1674. godine u Mlecima,³ donoseći nekoliko podataka o starijem zidu na kojem je njegova kuća bila sagrađena.

Ali i bez obzira na njegovo ponešto nejasno iako pouzdano pisanje, vidi se da je njegova obitelj već u XIV stoljeću posjedovala kulu na istaknutom mjestu južnih zidina, blizu crkve sv. Duha, a nedaleko od lanca kojim se zatvarala pred Kamerlengom gradska luka. Lučić stoga i nazivlje u nekoliko navrata tu kulu svojom.⁴ Ona je, dakle, čini se, nalikovala ostalima; onoj koju Vitturi pregradiše u XVI stoljeću u gotičko-renesansnu kuću, a sada pripada benediktinkama, i onoj koja je sačuvala svoj raniji romanički oblik i diže se uz zapadnu stranu gradskih vrata.

Po tom osjetljivom i izloženom položaju kuće moglo bi se zaključiti također da je Lučićev rod uživao povjerenje u maloj općini. On piše da je njegov predak Dominik ili Drnine kanio 1402. godine proširiti kuću onom zgradom koju je dobio kao miraz svoje žene Jakice Palmote, ali da je to ostvario tek povjesničarov djed Jerolim, kada je 1558. godine stekao zamjenom dio tog sklopa od Margarite Ciga, udovice Domenika Kažotića.⁵ Jerolim je, dakle, proširio palaču, naslonio je na stare gradske zidove i uzdigao nad njihovu visinu, kako doslovce piše njegov unuk. Možda bi se njegovu zahvatu mogla pripisati kruna bunara sred patija, koja bi mogla svojim stilom zrele renesanse pripadati sredini XVI stoljeća.

³ Ovu knjigu je Lučić izdao pod dva različita naslova. Jedan je: HISTORIA / DI / DALMATIA, / Et in particolare della città di / TRAV' SPALATRO / E SEBENICO: / Nella quale si contengono le Querre seguite fra diversi / Principi per causa del detto Regno, e delle dette / città, e insieme la discendenza de' Rè d' Ungaria, e altri Principi che vi hanno dominato. / DESCRITTA DA / GIOVANNI LVCIO / Dedicata all' Eminentissimo e Rever.mo Signor / PIETRO BASADONNA / Cardinale della S. R. C. / IN VENETIA, Presso Stefano Curti, M.DC.LXXIV / Con Licenza d' Superiori, e Privilegio. Drugi naslov je poznatiji: MEMORIE IStORICHE / DI / TRAGVRIO / Ora detto / TRAV' / Di Giovanni Lucio: / DEDICATE / All' Eminentissimo, e Reverendissimo Signor / PIETRO BASADONNA / Cardinale della S. R. C. / IN VENETIA, Presso Stefano Curti, M.DC.LXXIII / CON LICENZA DE' SVPERIORI, E PRIVILEGIO.

Na prvom je utisnuta kruna s pet vršaka, a na drugom u baroknom okviru leti Flora raspijući s oblaka cvijeće, potisnuta od krilatog genija koji predstavlja božanstvo vjetra.

⁴ Ibidem, str. 463, 464, 475.

⁵ Ibid. str. 463. Jerolim se spominje i 1564. godine u Trogiru: Die 13 mensis decembris 1564. Actum Tragurij in cancellaria regiminis coram honorabile examinatore comunis domino Hieronimo Lutio... Trogirski spisi sv. XI, sveščić 12, str. 307. Historijski arhiv u Zadru.

Možda je i Ivanov otac Petar, koji se bavio književnošću i bio obra-
zovan, izvršio neke promjene, jer mi izgleda da je natpis iz 1600. go-
dine, koji ću navesti, ipak postavljen nakon nekih nadograđivanja. Sam
je povjesničar izveo 1645. godine neke promjene u unutrašnjosti palače
i uredio svoju radnu sobu, studio na drugom katu palače. Spojio ju je
vratima sa susjednom dvoranom, a ujedno probio neki starinski zid i u
njemu učinio skrovito stepenište da može kriomice sići u donje sobe.⁶
Po tome bi se moglo zaključiti da je četrdesetogodišnji Ivan, priprema-
jući se već onda za svoje povijesno djelo, učinio sve da se osami i skro-
vito radi u svojoj sobi, pa joj je stoga napravio skriveni prilaz,⁷ valjda
da ne prolazi kroz dvoranu u kojoj su mogli da se zabavljaju ukućani i
rodbina. Oko 1625. godine vratio se sa studija kući i sudjelovao kao
član plemićke obitelji u upravljanju gradom, ali ga, željnog znanja, takav
život nije zadovoljavao, i on je otišao u Rim da usavrši svoje učenje.
Odatle se morao vratiti nakon smrti brata Jerolima i proveo je nekoliko
teških godina⁸ u ovoj kući sa svojom tetkom i kćerkama pokojnog brata,
uzbuđen bijedom svoje zemlje, kugom i kandijskim ratom. Kada mu je
umrla tetka, a nećakinje se udale ili zatvorile u samostan, on je, kako
sam piše u svojoj oporuci 1654. godine, osjetio osamu ove kuće i za-
uvijek je napustio, otišavši u Rim da napiše svoje glavno povijesno
djelo. Da mu je taj odlazak bio potrebit upravo radi proučavanja po-
vijesti, vidi se i po tome što priznaje da je nakon odlaska iz zavičaja
morao gotovo sve izmijeniti u svom rukopisu *De Regno Dalmatiae et
Croatiae*.⁹

Nakon toga se valjda nikakve promjene nisu izvršile u njegovoj tro-
girskoj kući. To donekle potvrđuju 1676. godine dva putopisca, Francuz
Jacob Spon, liječnik iz Lyona, i engleski plemić George Wheler, koji su
putujući po Dalmaciji svratili u Trogir i tražeći gostionicu naišli na Lu-
čićevu kuću. Zadivili su se njenoj ljepoti s pogledom na more i začudili
da je sasvim prazna i gotovo napuštena. Još više ih je začudilo kada im
rekoše da je to kuća onog plemića Lučića kojeg je Spon upoznao u
Rimu kao povjesničara ove pokrajine. On ju je, nadodao je pri tom
spominjanju ove kuće Spon, prije više od dvadeset godina napustio zbog
neuljudnosti generalnog providura Dalmacije. Kada je, naime, taj stigao
u Trogir i želio boraviti u ovoj kući, Lučić mu nije ponudio najljepše
prostorije, nakon čega je providur, vladajući se kao neki vladar, poslao
svoje ljude, koji izbacije Lučićev namještaj. *Ta samovolja je toliko uvri-*

⁶ O. c. (3), str. 463.

⁷ Slične stepenice u zidu vide se u Boschijevoj kući iza stolne crkve u Korčuli. Vrata su im nalik ugaonom zidnom ormaru, te se ne primjećuju u sobi. Sličan je tajni prolaz između prvog kata i prizemlja u Paladinićevoj gotičko-renesansnoj palači, otvoren u debljini gradskih zidina u Hvaru.

⁸ Našazim ga u Trogiru 7. IX 1651, 19. IV 1652, 22. i 31. X 1653, 8. VI i 23. X 1654. godinac. Trogirski spisi, Historijski arhiv u Zadru.

⁹ C. Fisković, Oporuka i kodici Ivana Lučića, *Viestnik Hrvatskog Državnog arhiva u Zagrebu* IX/X, str. 73, Zagreb 1941; *Arhiv za povjesnicu jugoslavensku* IV, str. 129, Zagreb 1857.

jedila Lučića da je on odmah i zauvijek napustio zavičaj.¹⁰ Koliko je to tačno, još se ne zna. Sastavljajući svoju oporuku 8. rujna 1654. godine, povjesničar mirno spominje svoju nakanu da se preseli u Rim, da dovrši svoja povijesna istraživanja i time se oduži domovini, a ne navodi drugi povod svog preseljavanja.¹¹ Kada je pak početkom 1678. godine pročitao spomenuto Sponovo pisanje, ukratko ga je i tačno, ali bez ikakva posebnog obaziranja i tumačenja, saopćio u svom pismu Valeriju Ponteu.¹² Značajno je, svakako, da ga nije ismijao, niti mu se suprotstavio, niti ga opovrgao, po čemu bi se doista moglo pretpostaviti da se taj događaj zbio, tim više što se zna da je Lučićeva palača s pogledom na more mogla biti privlačna mletačkom dostojanstveniku i što Lučić nije sastavljao nakon toga popis svog namještaja, koji je doista mogao tom prigodom stradati, već ga je samo spomenuo uz svoju knjižnicu, matematičke sprave i srebrninu.¹³ K tome treba napomenuti da su Spon i Wheler našli kuću doista praznu, iako se ne smije zaboraviti da je dio namještaja, kako sam Ivan piše, svakako prije 1679. godine prodan u Trogiru, a dio dospio u obitelj Papalić.¹⁴

Izgleda, dakle, da Lučić nije obnavljao, niti u baroknom stilu svog vremena usavršavao palaču svojih pređa, iako je on sudjelovao u širenju tog raskošnog stila u Trogiru pri gradnji novog baroknog oltara sred Firentinčeve i Alešijeve kapele 1647. godine, koji je dovršio iduće godine majstor Nikola iz Mletaka.¹⁵ Lučić je bio zadužen da nabavlja mramorne ulomke za gradnju tog oltara, pa je tačno naveo odakle su nabavljeni pojedini komadi. Taj popis, koji je on smatrao potrebnim da objavi kao da polaže račun o svršenom poslu, svjedoči nam kako su ondašnje prilike bile vrlo oskudne i teške za gradnju spomenika. Mjesto da se mramor nabavi odjednom iz Italije, sakupljali su ga s različitih mjesta, skidali su ga s grobnica i srednjovjekovnih, ponajviše povijesnih predromaničkih crkvice u Trogiru i u okolici; iz benediktinskih crkava Sv. Nikole i Sv. Ivana, iz Sv. Stjepana, iz Sv. Duha, iz Gospe kraj mora na Čiovu, Sv. Marte u Bijaćima, Sv. Luke u Bosiljini, Sv. Ivana u Bilom Brigu i iz stolne crkve. Predromaničkoj bazilici Sv. Martina skinuli su mramorne stupove i zamijenili ih novijim i granitnim, nabavljali su ulomke iz vrtova i od pojedinih građana, odnosili ih čak iz

¹⁰ Voyage d'Italie, de Dalmatie, de Grèce, et de Levant, fait aut 1675. e 1676. par Jacob Spon docteur médecin aggregé à Lyon, e George Wheler gentilhomme anglois I, str. 93. A Lyon 1678.

¹¹ C. Fisković, o. c., (9).

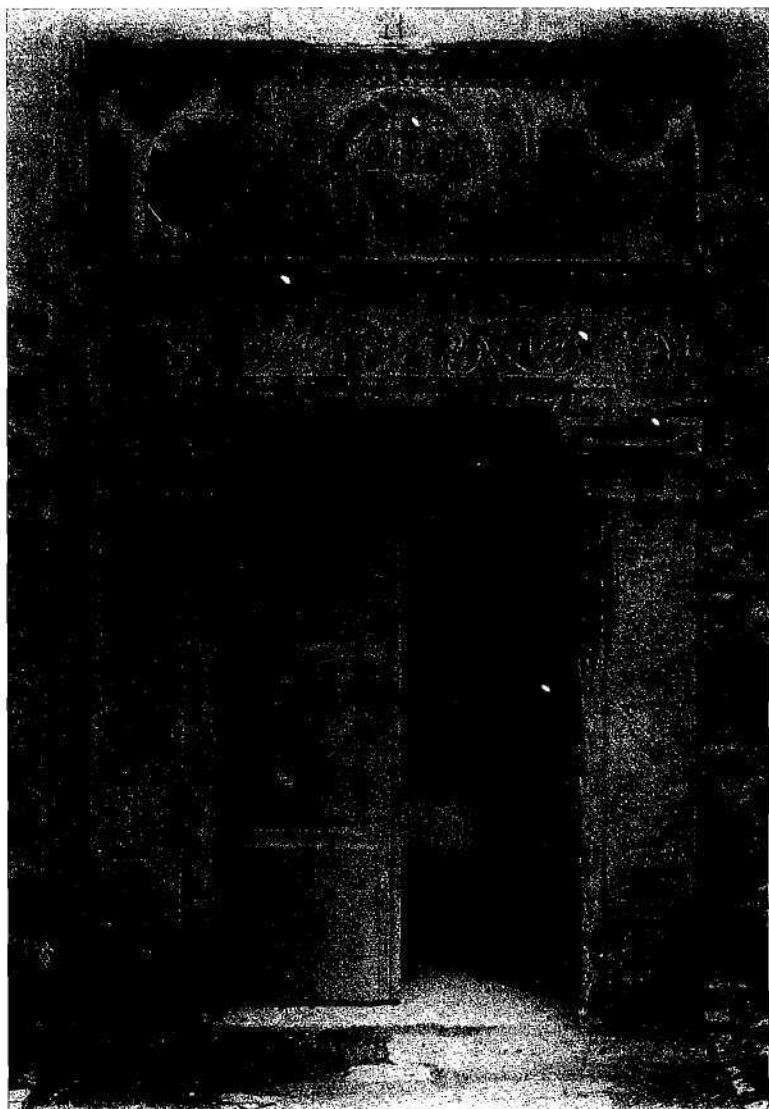
¹² B. Poparić, Pisma Ivana Lučića Trogirana, Starine JAZU, 31, 32, Pismo br. 102, Zagreb 1907.

¹³ C. Fisković, o. c., (9), str. 67, 68.

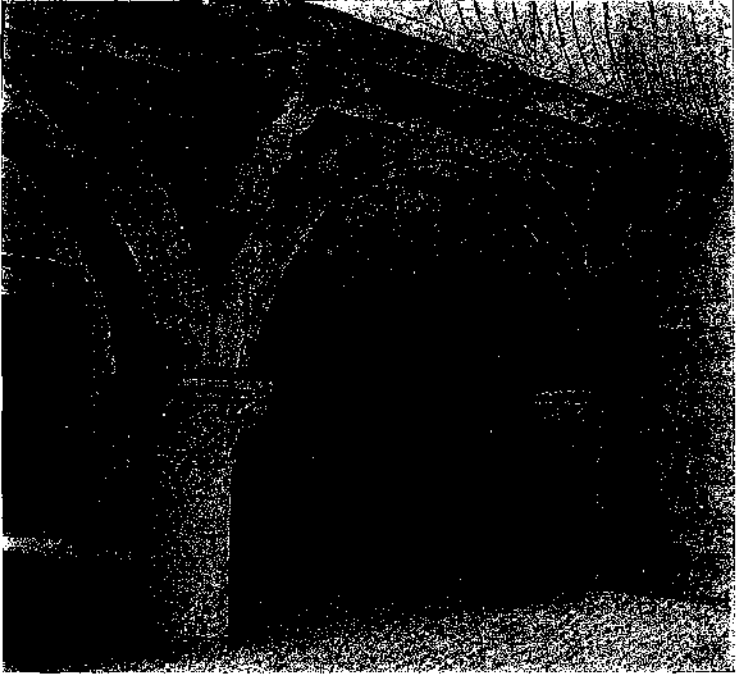
¹⁴ Ibid., str. 82.

¹⁵ ... Quello però, che si vede presentamente fù fatto del 1648 da maestro Nicolo da Venezia; a nel tempo della Translazione, che segui del'1681 vi fù collocato il Sacro Corpo del Glorioso Santo nostro Protettore.

Cattedrale di Traù. Miscellanea Lib: IX, str. 185. Sastav nepoznata pisca. Rukopis u Garanjinovoj knjižnici u Trogiru. Vidi o tome i C. Fisković, Opis trogirске katedrale iz XVIII stoljeća, str. 42, 43, 61, Split 1945.



Sl. 1. Glavna vrata Lučićeve palače u Trogiru



Sl. 2. Trijem i balkon u dvorištu Lučićeve palače



Sl. 3. Balkon u dvorištu Lučičeve palače



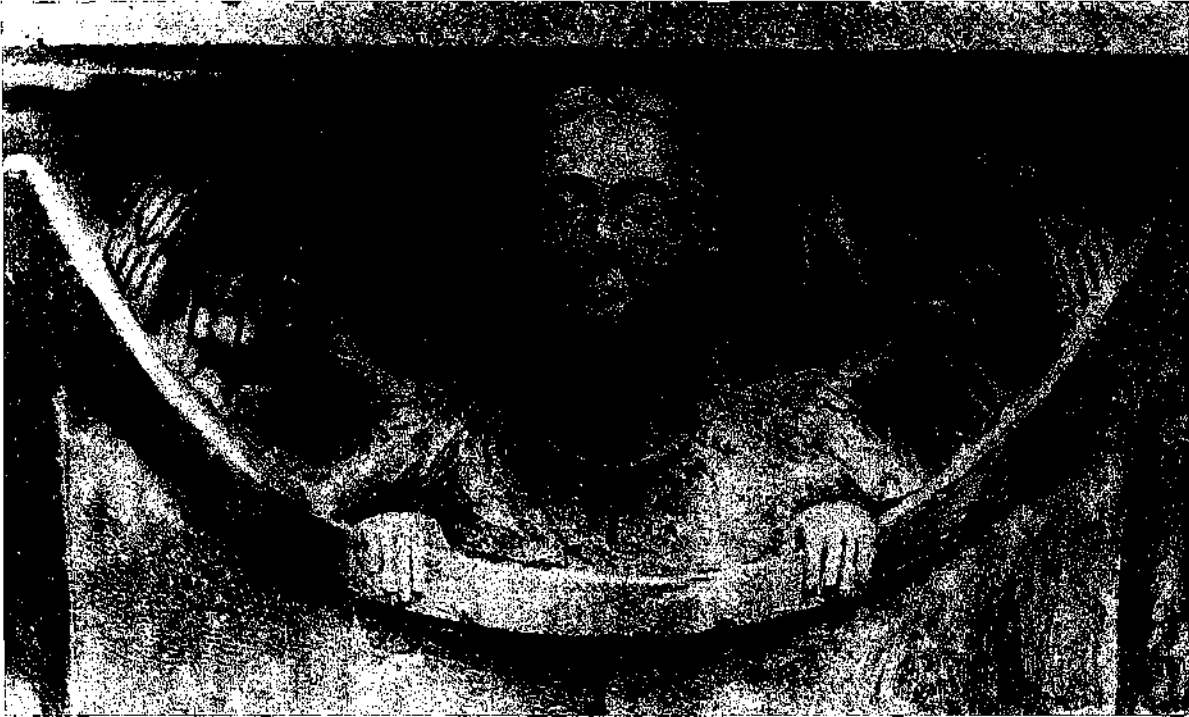
Sl. 4. Kruna bunara u dvorištu Lučičeve palače



Sl. 5. Trifora Lučičeve palače



Sl. 6. Grb obitelji Lučić iz XIV st. Rad kipara Nikole Dente zvanog Cervo



Sl. 7. Anđeo s Lučićevim grbom, rad Nikole Dente zvanog Cervo iz XIV st. (detalj)



Sl. 8. Lužičeви obiteljski grbovi iz XVI st. uzidani u malo dvorište



Sl. 9. Nadvratnik iz XI st. u Lučičevu dvorištu



Sl. 10. Romanički reljef iz XIII st. uzidan u Lučičevo dvorište



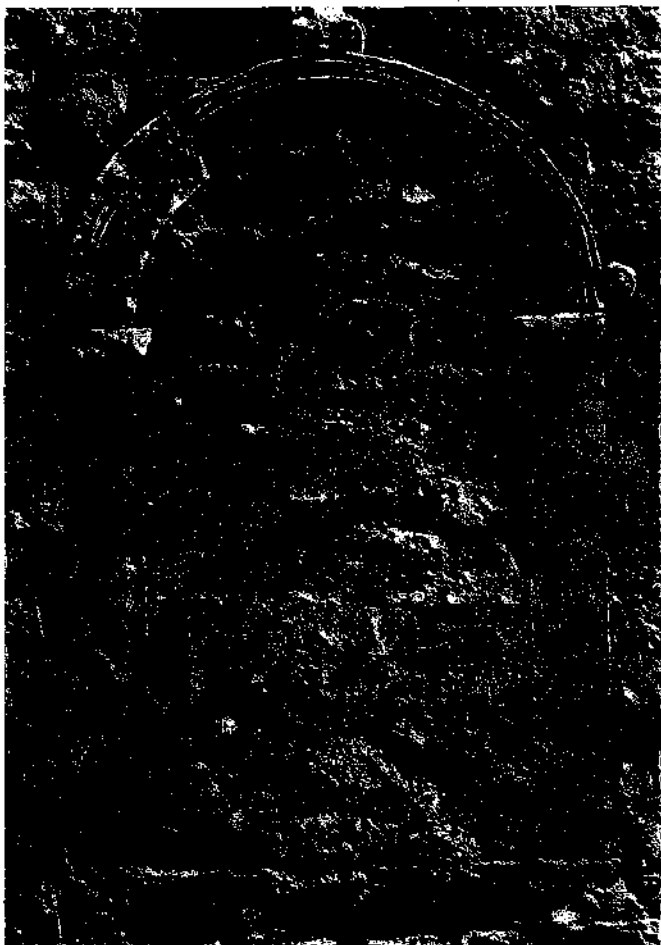
Sl. 11. Romanički reljef iz XIII st. uzidan u Lučičevo dvorište



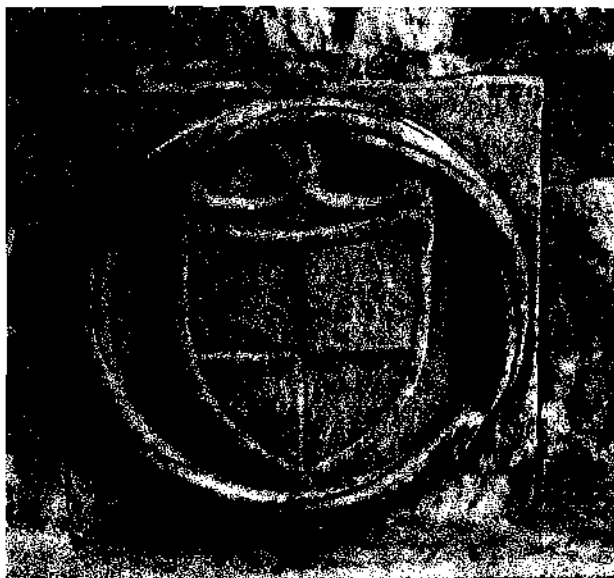
Sl. 12. Gotički ulomak prozora uzidan u Lučičevo dvorište



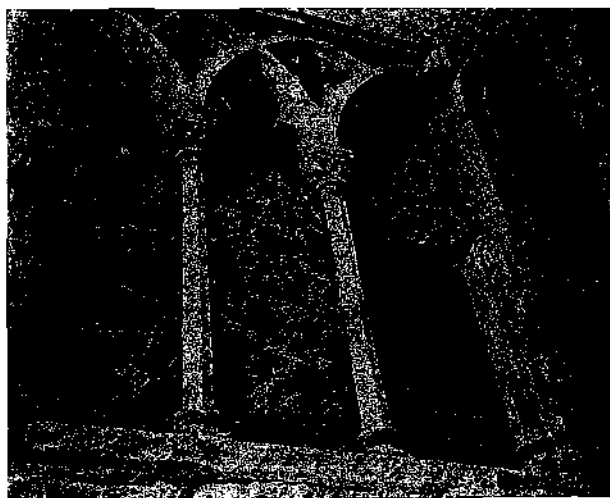
Sl. 13. Grb šibenskog biskupa Ivana Lučića-Štafilčića u Trogiru



Sl. 14. Oštećeni prozor Lušičeve kuće u glavnoj ulici sred Trogira



Sl. 15. Renesansni grb svećenika Ivana Lučića



Sl. 16. Romanička monofora i gotička trifora otkrivena u Lučićevoj palači

benediktinske splitske opatije sv. Stipana pod borima na Sustipanu, a nakon oslobođenja Klisa i sa sošinskih ruševina. Pri tome su oklesali neke natpise, a vjerojatno i reljefe.

Povjesničar Lučić nije smatrao zazornim da to objavi,¹⁶ jer je ta prerada mramornih reljefa i natpisa starijih spomenika oduvijek, pa i u njegovo vrijeme, bila uobičajena. Za graditeljstvo i likovne umjetnosti on, čini se, i nije imao osobito razvijen osjećaj, pa su njegovi opisi pojedinih crkava, zgrada i kipova suhoparni. Spomenici, osobito arheološki, zanimahu ga uglavnom kao povijesni dokumenti, a arhivski zapisi o njima mu služe samo da spomene vrijeme gradnje pojedine crkve, samostana ili kule.¹⁷ Trogirske umjetnike on ne spominje, pa ga, začudo, ne zanima ni Radovanov natpis na vratima stolne crkve, ni Denteov na dominikanskim vratima, ni Alešijev u krstionici ili Gojkovićev na zvoniku. Ne spominje ni njih, ni Budislavića, Duknovića, Nikolu Firentinca ili Trifuna Bokanića, koji je uoči njegova rođenja dovršio zvonik stolne crkve. Naveo je samo još uvijek zagonetnog graditelja i kipara Jakova Trogiranina, i to samo prema starijem mađarskom povjesničaru Istvánfyju iz XVII stoljeća,¹⁸ što znači da on o njemu nije ništa drugo znao, pa je zbog toga taj umjetnik još sumnjiviji. Lučić je proučavao povijest svog zavičaja na temelju bezbrojnih arhivskih dokumenata pa je sigurno nailazio na njihova imena i djelatnost i gledao im djela. Ne može mu se, ipak, zaniijekati zanimanje za spomenike. Iz Rima¹⁹ se pročitivao za rimske ostatke u Zadru. Također iz Rima piše Valeriju Ponteu o rušenju kućica i dućana da bi se otkrila cjelina Panteona,²⁰ čijem se skladu divio. »Promijenio sam sobu«, pisao je drugog proljetnog dana 1670. godine, iako već star, iz Rima Valeriju u Zadar »i otišao stanovati na Piazza della Rotonda, u ugao neke nove kuće, sučelice toj crkvi, odakle mi je pred očima Agripin portik, koji se sada vidi čitav uzdignut iz tla, a najljepši je od svega ostalog, i mogu, dakle, jamčiti da beskrajno uživam što sam našao takav stan.«²¹ Posjećivao je perivoj i ljetnikovac d'Este.²² Uočio je ljepotu Firentinčeve renesansne grobnice tragičnih Subotića u trogirskoj dominikanskoj crkvi, nabavljao nacрте zadarskih arheoloških spomenika, a 1646. i 1648. godine gradsko vijeće mu je povjerilo brigu oko trogirskih utvrda,²³ što znači da se razumio u graditeljstvo, ali neko njegovo jače zanimanje za spomenike nije došlo do izražaja u njegovoj pisanoj riječi. Nije, dakle, poljepšavao u vremenu barokne gizdavosti svoju kuću, u čemu se isticalu njegovi preci, a osobito Jerolim, njegov djed, a nije, pored ostalih obiteljskih poslova i skupljanja povijesne građe, ni imao vremena za to.

¹⁶ Memorie storiche..., str. 488.

¹⁷ Ibidem, str. 488, 493.

¹⁸ Ibidem, str. 531.

¹⁹ B. Poparić, o. c., br. 12, 19, 21, 22.

²⁰ Ibidem, br. 30.

²¹ Ibidem, br. 73.

²² V. Brunelli, Giovanni Lucio, Rivista Dalmatica, fasc. 1, str. 13, Zadar 1899.

²³ Dokumenti za povijest grada Trogira, rukopis 294, Naučna knjižnica u Zadru.

Pored podataka o njegovoj kući koje je on sam, i to uz put iznio, postoji i nekoliko crteža, slika i tlorisa starog Trogira, ali svi ti prikazi nisu tačni ni potanje obrađeni, pa nam ne daju jasan uvid u izgled te palače i kule. Na jednom gradskom tlorisu koji potječe iz Lučićeva stoljeća njegova kuća kula ima šesterostrani oblik i označena je s T. Lucia (Torre Lucia), a na tlorisu iz 1826. godine tloris joj je četverouglast.²⁴ Tek u crtežu koji se nalazi u Ratnom arhivu u Beču vide se pročelja dviju kuća koje strše izvan gradskih zidina i nadvisuju ih, upravo na mjestu nekoć Lučićeve, a zatim Demichelijeve kuće. Zapadna je trokatnica, a istočna dvokatnica i ima biforu u drugom katu. Ni jedna ni druga nemaju balkon ni prizemna vrata.²⁵ Svojim prozorima otvorenim prema moru slažu se s ranijim Sponovim opisom. Prema tome, treba ispraviti mišljenje²⁶ da je Lučićeva kula imala balkon poput Vitturijeve, sada uklopljene u samostan benediktinki, i izlaz na obalu, što bi iz obrambenih razloga bilo i teško vjerovati, barem što se vrata tiče, jer je Vitturijev balkon ipak iz XVI stoljeća, pa su ga možda i Lučići mogli podignuti.

Po svemu tome moglo bi se zaključiti da je Demicheli sredinom prošlog stoljeća dao srušiti srednjovjekovnu gradsku kulu, nalik na onu romaničku kraj južnih gradskih vrata, koju su Lučići bili preudisili za svoje stanovanje u renesansnom stilu.

Demichelijeva glomazna trokatnica je, dakle, sagrađena na južnom krilu, odnosno na srednjovjekovnoj Lučićevoj kuli, kojoj se tragovi još vide na zapadnom zidu, a u cisterni su joj nedavno otkrivena i romanička sjeverna vrata. Novogradnji je potpuno promijenjen izgled. Otvoreni su novi redovi prozora i glavni prizemni ulaz, koji je dugim nadsvodenim prizemljem spojen s renesansnim Lučićevim dvorištem. U pročelju se vide spoliji, gotički i renesansni ulomci, preklešani i kidani, starije Lučićeve kuće. R. Slade-Šilović piše da su Demicheli došli u posjed ove kuće 1850. godine. T. G. Jackson je stoga u predzadnjem desetljeću već našao tu pregradnju,²⁷ ali ni on ni V. Brunelli²⁸ nisu ni požalili ni osudili rušenje stare kule, što pokazuje ondašnje neshvaćanje prema povijesnim spomenicima, ne samo u Trogiru, čija je općina dopustila taj nekulturni zahvat, već i među povjesničarima onog vremena. Jacksonu je to izgledalo kao moderniziranje stare Lučićeve palače, a Brunelli je smatrao da je ona i nakon tog nagrđivanja ipak zadržala »gospodski izgled«. Tek je trogirski danteolog Antun Lurbin ustao protiv nagrđivanja

²⁴ C. M. Iveković, *Dalmatiens Architektur und Plastik. Textheft*, sl. na str. 6, 11, 13, Wien 1910. Zidovi i romanička vrata kule otkriveni su u cisterni i u prednoj Demichelijevoj gradnji.

²⁵ V. sl. L. Beritić, *Ohalna utvrđenja na našoj obali*, Pomorski zbornik I, tabla IX, i sl. na str. 241, Zagreb 1962.

²⁶ R. Slade-Šilović, *Rodna kuća povjesničara Ivana Lucija u Trogiru*, Narodna starina III, sv. 7, str. 80, Zagreb 1924; I. Delalle, *Trogir, vodič*, str. 84 Split 1937.

²⁷ T. G. Jackson, *Dalmatia the Quarnero and Istria*, str. 148, 150, Oxford 1887.

²⁸ O. c., str. 9.

ove značajne kuće,²⁹ ali su njegovi reci kao i oni Roka Slade-Šilovića,³⁰ a zatim i moji objavljeni 1939. i 1940. godine,³¹ ostali bez uspjeha. Nije, pored svih obećavanja nadležnih uspio ni moj prosvjed protiv nagrdivanja malog dvorišta ove palače, ni poziv u ime Konzervatorskog zavoda za Dalmaciju da se uklone nedolične građnje u njenu malom dvorištu, iznesen na naučnom skupu priređenom u povodu 300-godišnjice izdavanja Lučićeva glavnog djela u Trogiru 1966. godine, a zatim objavljen u »Slobodnoj Dalmaciji«.³²

Preostaje, dakle, da se zabilježe ostaci Lučićeve palače koji se danas vide i da se time ponovo upozori na njihovu vrijednost u povijesti starije dalmatinske umjetnosti, u kojoj je ova zgrada i nakon Jacksonova vrednovanja jedva spomenuta. Reklo se čak pogrešno da je njena unutrašnjost »sačuvala svoj karakter«,³³ iako su joj sve prostorije izmijenjene, a dvorišta osakaćena i nagrdjena. Palači se prilazilo kroz usku srednjovjekovnu ulicu, koja je završavala upravo u njena glavna vrata. Nije jasno koliki je dio njena sjevernog pročelja bio vidljiv i da li su ga, zbitog među ostalim kućama, one možda skoro potpuno skrivale. Glavna vrata nisu otvorena u njegovoj sredini, već postrance, pa se čini da je pročelje tek u onom dijelu iznad njih bilo vidljivo. Samo tu mu je i ostao renesansni prozor profilirana okvira, a ostali su otvoreni i pregrađivani u prošlom stoljeću. Pročeljni sjeverni zid palače je, dakle, iznakažen i neugledan prema raskoši glavnih vrata.

Glavni ulaz ima glomazni okvir širokih dovratnika, nadvratnika i atike. Tu glomaznost ublažuje ipak plitki reljefni ukras rasprostir po svim dijelovima vrata. Očito je da je taj jaki, široki okvir nastao pod utjecajem velikih vrata Čipikove palače, djela Nikole Firentinca i Andrije Alešija, u kojima je plastičnost naglašena figurativnim ukrasom, anđelima, lavom i kovrčastim lisnatim poluglavicama s dječjačkim glavama, koje otkrivaju još tragove Jurja Dalmatinca.³⁴ Te plastičnosti Lučićeva vrata nemaju, a Jurjeva se gotika na njima vidi tek u zmajevim ždrijelima iz kojih niču lovorovi vijenci na unutrašnjim rubovima nadvratnika i dovratnika. Firentinčev i Alešijev utjecaj je, dakle, ovdje potpuno prevladao.

Oni su obojica u drugoj polovici XV stoljeća svoja djela nokvirivali sličnim širokim, glomaznim okvirima, koje su ublažavali plitkim reljefom. Taj način pokazuju ulazi krstionice i kapele sv. Ivana u trogirskoj

²⁹ R. Slade-Šilović, o. c., str. 82.

³⁰ Ibidem, str. 83.

³¹ C. Fisković, Palača historičara Lučića u Trogiru, Hrvatski glasnik 8. IV 1939, Split; Isti, Oporuka povjesničara Ivana Lučića, ibidem, 22. III 1940.

³² »Slobodna Dalmacija«, Split, 27. listopada 1966, br. 6740. Godine 1967. izrađeni su u Regionalnom Zavodu za zaštitu spomenika u Splitu nacrti za čišćenje i uređenje dvorišta i tome se sada prilazi pod nadzorom arh. Stanke Machiedo.

³³ I. Delalle, o. c., str. 84.

³⁴ V. sl. C. M. Iveković, o. c., t. 37.

stolnoj crkvi,³⁵ vrata »male« Čipikove palače, vrata srušene crkve sv. Duha, koja je očuvana tek na fotografiji,³⁶ i okvir Sobotine grobnice u dominikanskoj crkvi.³⁷

Ali Firentinčevim učenicima je pri izradbi Lučićevih vrata nedostajalo snage da se plastično izraze, i oni su plastičnost zamijenili plitkim reljefom, koji nema istančanosti ni uvjerljivosti reljefa kojim su okićena vrata »male« Čipikove palače, na kojima je majstorovo prisustvo u oblikovanju svijećnjaka, poznatog njegova motiva, uočljivije. Ovdje je sve usitnjeno: stilizirane biljke na dovratnicima, istančana vijugava lozica na dovratniku, a osobito girlandice koje podržava šest malih vlasnikovih grbova. Atika iznad nadvratnika je šire komponirana, ali su vrpce njena grba, tanani lovorov vijenac i obje školjke, poznati renesansni motiv dalmatinskog XVI stoljeća iz Nimirova dvorišta u Rabu itd., ipak plošni, a okvir zubaca i lišća je također usitnjen. Usprkos razigranosti cjeline biljni ukrasi nisu vrsno izrađeni i u pojedinostima su mlohavi.

Po svemu tome ova su vrata djelo iz kraja prve polovice XVI stoljeća, kada je već bio sustao Firentinčev zamah, a njegovi učenici iskazivali svoju vještinu u sitnim reljefima na Braču, u Sphitu i u Trogiru. Taj sitni građevinski ukras pristajao je, uostalom, kamenom malom gradu još od vremena bezimernih predromaničkih klesara.³⁸ Nastavio se zatim u romanici, trijumfirao u gotici, pa nije sustao ni u renesansi, stoga, izuzevši Radovanove gole Praroditelje, Firentinčeve i Duknovičeve kipe, u Trogiru od IX do XVI stoljeća i nema velikog, zaobljenog kiparstva.

Ali su romaničke trogirске kuće, plošnih i jednostavnih prozora i vrata, oskudijevale tim sitnim ukrasima površina. Tragovi tih kuća XIII stoljeća vide se svugdje i uz Lučićevu kuću, pa se može pretpostaviti da je i ona bila u cjelini sazidana u romaničkom stilu tog doba. Tik do njena glavnog ulaza su izrazita romanička vrata s uvučenim nadvratnikom i lunetom razbijenog srpastog luka. U prizemnom skladištu susjedne istočne kuće na obali ostala su također romanička vrata, u čijoj profiliranoj luneti je otvor između dva urezana cvijeta. U zapadnom prolazu, odnosno ulici, vide se isto tako romanički zidovi s trima vratima i jednim prozorom tog stila, a nedavno je otkrivena i gotička trifora, koji su pripadali Lučićevoj kući.

Lučićeva palača je, dakle, bila u sklopu hijepih i čvrstih romaničkih kuća Radovanova vremena i njeni ostaci su se našli pri najnovijem restauratorskom zahvatu u dvorištu i na zapadnom zidu, na kojemu je naknadno u XIV stoljeću otvorena spomenuta gotička trifora, koja sličí onoj na maloj Čipikovoj palači, samo je kruništem raskošnija od nje. Demicheli je bio sasna zazidao.

³⁵ V. sl. Ibidem, t. 10, 26, 31, 47.

³⁶ V. sl. Ibidem, t. 33 i 32 (srušena vrata sv. Duha).

³⁷ V. sl. C. Fisković, Alešić, Firentinac i Duknović u Trogiru, Bulletin Instituta za likovne umjetnosti JAZU VII, br. 1, t. 1, Zagreb 1959.

³⁸ Upoređi nadvratnik sv. Martina (Barbare) i predromaničke ulomke u trogirskom lapidariju.

Ostali romanički i gotički dijelovi naći će se u temeljima i ispod ožbukanih zidova, a primjećuju se sada u dvorištu. Upravo je zbog tih ranijih zidova Lučićevo dvorište skućeno i nema osnovu pravilnog već dugoljastog četverokuta, te mu duljina nije usklađena sa širinom. Preusko je, a k tome je i nagršeno umetnutim stepeništem iz XIX stoljeća. U taj prostor, zatvoren između četiri krila kuće, ulazi se kroz niski, prolazni i prostrani trijem, pokriven drvenim grednim i ožbukanim stropom, nad kojim se uzdižu tri kata. Dva niska okrugla stupa kompozitnih glavica i zidni polupiloni drže tri široka profilirana luka jakih arkada. Nad njima strše zidne konzole svinutih listova s cvijećem i kuglom, u kojoj se vide posljednji ostaci gotike. Kao i u renesansnoj trifori i ovdje prevladava renesansa. Te podvostručene konzole nose balkon kamenih profiliranih ploča. S tog balkona, koji je služio kao vanjski hodnik između zapadnog i istočnog krila kuće, ulazilo se u prostorije prvog kata, kroz uska profilirana vrata i u kućnu kapelu, a strmim vanjskim stepenicama, čiji su tragovi nađeni, na drugi kat. Od kapele je ostala samo kamena zdjela u uobičajenom obliku polumelona za blagoslovljenu vodu. Kućne kapele su u dalmatinskim palačama rijetke, a ova je mogla poslužiti svećeniku Vicku Sotiću, koji je dvorio Lučića i živio u njevoj kući.

Skućenost prostora, a i život koji se – osobito među ženama – kretao u kući, uvjetovali su i gradnju drugog, gornjeg balkona, kao u još nekim dalmatinskim palačama renesansnog XVI stoljeća, npr. u Vitturijevu dvorcu u Kaštel-Lukšiću, u Gabrielis-Ismaelijevoj palači sred Korčule, u biskupskom dvoru i u samostanu benediktinki sv. Lucije, gdje je čak trokatan, u Šibeniku, te u Čipikovoj »velikoj« palači sred Trogira.

Svi ti dvorišni dvokatni balkoni pokazuju reprezentativnost dalmatinskih činkvećentističkih kuća, a ujedno i renesansnu težnju za udobnošću, jer služe i kao otvoreni hodnici koji spajaju krila i pojedine prostorije kuće.

Lučićev gornji balkon je uzdignut na konzole slične onima donjeg. Oba su bila ograđena kamenim ogradicama sa stupićima, koji su povećavali izrazitost balkona, a čije se udubine vide još u pločama. Sada ih zamjenjuju željezne ograde iz prošlog stoljeća.

Svi ostali otvori i prozori ovog sjevernog dvorišnog krila preinačeni su u XIX stoljeću, jednako kao i oni istočnog krila, sred kojega je uzidan završni klin u obliku ženske glave, otrgnut s nekog baroknog luka.

Na južnom zidu dvorišta vidljivi su tragovi pregradnja zazidanih dugoljastih romaničkih i gotičkih prozora prizemlja, a i romaničkih vrata koja imaju urezan u gotičkom štitu Lučićev grb. Prvi kat se svojim renesansnim prozorima pokušao suprotstaviti glomaznim balkonima i uskladiti tako cjelinu dvorišta. Sačuvala se samo velika renesansna trifora čiji obli stupovi imaju pri svom vrhu prstenaste poluoble profile, koji se sreću na palači Jurja Dalmatinca kraj Zlatnih vrata, na loži za gradski sat, u Arnirovoj kapeli u Splitu, na Alešijevoj i Firentinčevoj »velikoj« i »maloj« Čipikovoj palači iz druge polovine XV st. u Trogiru. U

tih prstenima i stopama stupova s istaknutim ugaonim listovima, a i u četiri konzole pod pločom trifore, osjeća se još gotički stil.³⁹ Međutim, u tri luka iskićena lišćem i cvijećem i u izljubljenim doprozornicima osjeća se već Firentinčeva renesansa, pa se trifora može datirati u drugu polovicu XV stoljeća. Izradba biljnog ukrasa i glavice ne odaje vrsnoću dlijeta Nikole Firentinca, pa je to vjerojatno rad njegove škole. Ovakve trifore renesansnih lukova rijetke su u dalmatinskom graditeljstvu. Uz taj čvrsti i reprezentativni prozor bila je i monofora izljubljenih doprozornika i profiliranog luka okićenog završnim i pobočnim cvjetovima. Na žalost, taj prozor je osakaćen i zazidan, tako da je renesansna cjelina zida, nastala u vrijeme Firentinčeve djelatnosti u Trogiru, nestala, a središnja i glavna dvorana, koja se iza tih prozora nalazila, uništena je Demichelijevim bezobzirnim i surovim pregradnjama. Zapadno krilo kuće, koje zaokružuje dvorište, još više je izmijenjeno. Nametnuto mu je veliko novo stubište, koje je bilo zatvorilo jedan od tri luka arkade i raskidalo cjelinu balkona, sa kojeg se ulazilo vanjskim stepeništem, čiji su tragovi nađeni pri najnovijim konzervatorskim radovima, na drugi kat. To stepenište je bilo natkrito svodom terase i, budući je bilo vidljivo, pojačavalo je slikovitost dvorišta. Danas se ne zna da li je prvi kat, kao u Vitturijevu kaštelu,⁴⁰ bio odijeljen od dvorišta ili se na nj s prizemlja uzlazilo pod okriljem svoda spomenute visoke terase, koja je lukom, obnovljenim kasnije, spajala središnje južno i sjeverno krilo palače.

Ovakvo reprezentativno dvorište, popločano kamenim pločama, poslužilo je u jesen i poljoprivrednim poslovima, tiještenju ulja i vina, koje se pohranjivalo u prizemna okolna skladišta. Za to je bio određen tijesak, od kojeg je u pločniku ostao temeljni kamen s okruglim žljebom. Dalmatinske plemićke obitelji, pa i Lučićeva, imale su mnogo vinograda i maslinika, pa je u mnogim prizemljima dalmatinskih, a tako i trogirskih palača bilo turnjačica, te se mlinskih kamenova našlo i u ruševinama Zadra.⁴¹

³⁹ V. sl. C. M. Iveković, o. c., t. 35. Uporedi za prstenove stupova: C. Fisković, Izgled splitskog Narodnog trga u prošlosti, Peristil 1, sl. 19, Zagreb 1954; C. Fisković, Juraj Dalmatinac, str. 21, 22, Zagreb 1963; J. i T. Marasović, Palača kraj Zlatnih vrata u Splitu, Peristil 5, t. 2, 6, 7, Zagreb 1962; C. Fisković, Prilog Jurju Dalmatincu, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 15, str. 44, Split 1963; C. M. Iveković, o. c., t. 35 (na toj tabli prva slika prikazuje Lučićevu triforu koju opisujem, a ne dvorište sv. Nikole kako je pogrešno označeno), 38, 39, 60. Stopu stupa s ugaonim lišćem vidi: Ibidem, t. 35, 38, 39.

Sve ove primjere navodim da se uoči spajanje kasnogotičkog i renesansnog stila koje se primjećuje u djelima Jurja Dalmatince, Andrije Alešija, pa i Nikole Firentinca, koji se također nije mogao osloboditi tragova gotike kada je stigao u pokrajinsku sredinu. Juraj Dalmatinac je, preko Alešija, mogao neizravno da djeluje i na njega.

⁴⁰ K. Cicarelli, Vitturijev utvrđeni dvorac u Kaštel-Lukšiću, sl. na str. 169. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 14. Split 1962.

⁴¹ To se slaže s izradbom mlinskih kamena u srednjovjekovnom Zadru. C. Fisković, Srednjovjekovni zadaraki majstori, str. 41, 62, Split 1959; R. Slade-Silović piše da je temeljnih ploča sturnjeva« bilo i na trogirskim ulicama. O. c.

Poljoprivredni poslovi su se u ovim malim dalmatinskim gradovima obavljali unutar kućnih prizemlja, u dvorištima i na ulicama, i to zbog čestih nasrtaja Turaka, nesigurnosti poljskih kućica i neposrednijeg nadzora vlasnika nad plodovima svojih imanja.

Možda zbog tih poslova, ili zbog tla, koje je gotovo u razini mora u ovom južnom dijelu grada, nije u Lučićevu dvorištu bilo bunara. On je sazidan visoko u drugom, malom dvorištu, opkoljenom s četiri zida kuće. Sred dvorišta je kruna bunara u običajenom obliku poput gotičko-renesansne glavice nekog stupa.⁴² Sličnih se u bezbroj inačica sreće od XIV do XIX stoljeća u kućama, perivojima i dvorištima Dalmacije. Na četiri ugla savija joj se i spušta akantov list s volutama iz četvero-uglastog vrha prema okruglom dnu. Između tih listova na pojedinoj strani krune redaju se reljefi: lavlja glava s alkam u ustima poput onih na vratima crkve u Omišu iz 1621. godine, motiv već poznat antičkim rimskim kiparima,⁴³ a čest i na brončanim srednjovjekovnim vratnicama,⁴⁴ mladolika glava okružena zrakama, koja može da označuje sunce, dječja glavica u kovrčastom gotičkom cvijetu s užetom oko vrata i Lučićev grb u svinutom kartušu, po čijem bi se obliku kruna mogla datirati u drugu polovinu XVI stoljeća, kada je prema Ivanovim riječima njegov djed Jerolim nadgrađivao palaču.

U uskom dvorištu je uza zid prislonjena profilirana kamena klupa, a po zidovima su uzidani reljefi i grbovi. Očito je da nisu na prvotnom mjestu, ali se ne zna da li su ih ovdje okupili u prošlom stoljeću, po uzoru na okupljanje grbova i reljefa u obnovljenom dvorištu gradske trogirske vijećnice, ili možda ranije, čak u XVII stoljeću. Najstariji među njima je plitki reljef Lučićeve obitelji na štitu okruženom izmjeničnim gotičkim zopcima i lišćem, koji drži anđeo raskriljenih krila. Po stilizaciji anđelova lica, koje podsjeća na likove mletačkog kipara Nikole Dentea, zaposlenog u Splitu i u Trogiru u XIV stoljeću,⁴⁵ mogao bi se ovaj reljef datirati u to vrijeme i pripisati njegovoj radionici. Prema tome, to je dosad najstariji poznati grb Lučićeve obitelji koji je bio uzidan u neku stariju palaču. Tri ostala grba su po svom renesansnom stilu iz XVI stoljeća. Među njima se po izradbi i veličini ističe onaj koji je pripadao povjesničarevu prastricu Ivanu Lučiću-Štafilicu, šibenskom biskupu, zaslužnom za dovršavanje šibenske stolne crkve. On

⁴² V. sl. C. M. Iveković, o. c., t. 61. Obje slike prikazuju Lučićev bunar. Kad je nedavno ispražnjen, otkrila su se romanička vrata gradske kule i dvoje sličnih kućnih zapadnih vrata.

⁴³ Uporedi nadgrobni spomenik Gaja Longina, vojnika VII legije iz maloazijskog grada Amblade. Sliku portala župne crkve u Omišu vidi u I. Katušić, Omiš, vodič, str. 29, Split 1961.

⁴⁴ Na Kneževu dvoru u Dubrovniku. Uporedi: H. Leisinger, Romanesque bronzes, tabla 12, 14, 15, 36, 57, 130, 137, 141, 142, 147, New York 1957. Uporedi i Čipikov grob iz prve polovice XVI stoljeća u trogirskoj crkvi sv. Petra.

⁴⁵ C. Fisković, Skulpture mletačkog kipara Nikole Dente u Trogiru i u Splitu, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 14, str. 63, Split 1962. U ovu grupu mogao bi se pribrojiti i kip sv. Stjepana na crkvi sred Sustipana u Splitu. V. sl. I. Ostojić, Benediktinci u Hrvatskoj I, sl. 239, Split 1963. Na kipu je godina MCCCLV.

je podvostručio svoj grb, nadodavši mu grozd vinove loze i orla. Grozd je znamen obitelji Štafilića, kojoj je pripadao njegov stric Ivan, od kojega je naslijedio biskupsku čast u Šibeniku i po kojemu je podvostručio i prezime, a orao je znamen poljskog kralja, čijemu je vjenčanju njegov stric Štafilić prisustvovao 1512. godine kao papinski predstavnik. Zbog toga je i dobio povlasticu da orlom okiti svoj grb. Pod vješto izrađenim i plastičnim štitom grba, natkritim biskupskim šešir-rom, na ploči je natpis:

IO · LVCIVS · S(TAPHILEVS)
EPVS · SIBENI(CENSIS)

Grb se donedavno nalazio u niši ovog dvorišta, gdje ga zatekoše Roko Slade-Šilović 1924, Ivan Delalle 1936,⁴⁶ a i ja tri godine zatim,⁴⁷ ali ga V. Brunelli 1899. godine na tom mjestu ne spominje.⁴⁸ Ne zna se, dakle, odakle je ovamo dospio i da li je biskup nadozidao dio palače svog brata Jerolima, i to sredinom XVI stoljeća, otkada joj potječu raskošna glavna vrata ili je taj grb netko kasnije prenio u dvorište s neke zgrade ili grobnice koju je biskup namjeravao ili započeo zidati u zavičaju. Jednako tako ne zna se odakle potječu dva kamena reljefna medaljona s dvije sučelice okrenute ptice, uzidana u dvorištu. Slični medaljoni su često uzidivani u mletačke kuće XIII–XIV stoljeća, pa su dospjeli i u Trogir, gdje su u to doba radili neki mletački kipari. Medaljon ovog mletačkog tipa sa sokolom i zecom poznat je i u Zadru, gdje je na krstionici iz Sv. Marije izrađen već u XII stoljeću i motiv sučelice okrenutih ptica, nalik na one na srednjovjekovnim tkaninama.⁴⁹ Uprorde li se oba trogirski reljefa, koja pripadaju romaničkom

⁴⁶ Ovo nije grb Ivana Štafilića, koji je biskupovao u Trogiru od 1512. do 1528. godine, kako piše I. Delalle (o. c., str. 84). K. Stojić pogrešno navodi mišljenje R. Slade-Šilovića (koji to ne piše!) i također smatra da je ovo grb biskupa Štafilića. Galerija uglednih šibenčana, str. 76, Šibenik 1936. Sliku još neoštećenog grba vidi u R. Slade-Šilović, o. c., str. 83.

⁴⁷ O. c. (Palača historičara Lučića u Trogiru).

⁴⁸ O. c.

⁴⁹ Zadarske reljefe vidi u: I. Petricioli, Neobjelodanjene skulpture u Zadru, Pri-lozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 7, str. 24, sl. 1, Split 1953; Isti, Pojava roma-ničke skulpture u Dalmaciji, str. 63, t. XXIII, Zagreb 1960. O mletačkim majstorima XIV stoljeća u Trogiru i u Dalmaciji vidi Lj. Karaman, Portal majstora Radovana u Trogiru, str. 72, Zagreb 1938; C. Fisković Les sculpteurs et architectes vénétiens en Dalmatie au cours du 14e jusqu'a 18e siècle. Venezia e l'Europa, Atti del XVIII Congresso internazionale di storia dell'arte, str. 184, Venezia 1956; C. Fisković, Mle-tački reljefi XIV stoljeća u Dubrovniku, Anali Historijskog instituta JAZU u Du-brovniku X–XI, str. 9, Dubrovnik 1966.

U Mlecima se slični medaljoni vide u različitim inačicama i motivima na mnogim kućama romaničkog i ranijeg gotičkog stila, npr. na vratima palače Contarini iz XIII stoljeća, vrh vrata na Campo San Luca itd. V. sl. P. Molmenti, La storia di Venezia nella vita privata I, str. 279, 280, Bergamo 1922. Za slične motive na tkaninama vidi: H. J. Schmidt, Alte Seidenstoffe, sl. 54, Braunschweig 1958; A. Santangelo, Tes-suti d'arte italiana dal XII° al XVIII° s. t. 4, 8, Milano 1959.

stilu XIII stoljeća, s mletačkim, vidjet će se da su u Trogiru obje ptice čvršće oblikovane i međusobno bolje povezane od onih na nekim mletačkim reljefima. Vjerojatno potječu kao i spomenuti grb s anđelom iz starijeg preinačenog dijela ove palače. Na njoj je bio kasnije uzidan natpis isписan na uokvirenoj pločici klasičnom renesansnom kapitalom, koji je sada uzidan u dvorištu:⁵⁰

LVCIA GENS TENVIT PRIMVM
MODO LVCIA SERVAT
LVCIA ME SVPERVM NVTV
PER SECVLA SERVET MDC

Taj samopouzđani natpis, prožet ljubavlju prema svom rodu i domu, podigao je vjerojatno povjesničarov otac Petar, sakupljač pjesama starih dalmatinskih pjesnika na hrvatskom i latinskom jeziku, koje je okupio u svoju poznatu zbirku »Vrtal«. Iznad natpisa je uzidan ulomak sa staračkom glavom u gotičkom lišću iz XV stoljeća, koja ne predstavlja Krista, kako se ranije mislilo, već i zbog svog lisnatog okvira. To je vjerojatno ulomak srušene bifore ili trifore koju su u lukove ukrašavale ljudske glave među lišćem, onako kao na triforama »male« Čipkove palače. Značajniji je zbog svoje starine široki i čvrsti nadvratnik predromaničke crkve ili kuće iz XI–XII stoljeća,⁵¹ ukrašen nizom izmjenično okrenutih, poredanih palmica, čije lišće završava bobuljicom. Sličan motiv je nastao već u kasnoj antici, pa se sreće i u Dioklecijanovoj palači,⁵² a zatim u različitim inačicama na jednoj trogirskoj kući i na predromaničkim ulomcima uzduž Dalmacije.⁵³ Da je doista bio nadvratnik, vidi se po dvjema ugaonim udubinama u koje se uvlačila osovina drvenih vratnica. Svi ulomci okupljeni u ovom uskom dvorištu stariji su po svom stilu i natpisima od vremena Ivana Lučića, pa nas ta činjenica nuka na smionu pretpostavku nije li možda ovaj sakupljač pisanih dokumenata dalmatinske povijesti i povjesničar okupio, ugledavši se na barokne sabirače umjetnina koje je sretao u svojoj mladosti u Italiji, ove ulomke i uzidao ih u tiho i skrovito dvorište svoje rodne kuće? Ta pretpostavka, nastala u želji da zaokružimo njegovu ličnost, ne temelji se ni na kakvom dokazu, ali je ipak iznosim, jer ni Roko Slade-Šilović, ni Ivan Delalle, ni Ljubo Karaman, dobri poznavaoči Trogira iz mojih mladih dana, nisu mi mogli reći tko je pokušao da osnuje ovaj mali lapidarij. U Trogiru Lučićeva vremena ne bi to bilo izuzetno,

⁵⁰ Neki pisci smatraju da se natpis odnosi na zdenac, pa je stoga u tom smislu i pogrešno preveden na naš jezik. V. Brunelli, navodeći natpise, pogrešno piše da je ovaj natpis, na krmi bunara. O. c., str. 9.

⁵¹ V. sl. C. M. Iveković, o. c., Textheft, sl. na str. 10, Wien 1910, ili sl. 25 u Textheft, Wien 1927.

⁵² V. sl. F. Bulić – Lj. Karaman, Palača cara Dioklecijana, sl. 56, Zagreb 1927.

⁵³ C. Fisković, o. c. (1), sl. 66, 67; Lj. Karaman, Iz koljevke hrvatske prošlosti, sl. 111, 112, 117, Zagreb 1930.

jer Spon piše da mu je učeni Trogirani dr Dragazzo pokazao nekoliko starinskih natpisa u svom perivoju.⁵⁴ Taj običaj je ponovio Ivan Luka Garanjin u svom perivoju u XVIII stoljeću, a zatim su Josip Slade-Šilović i Ante Bezic, po čijim je nacrtima obnovljena devedesetih godina gradska vijećnica, dali uzidati u njeno dvorište prikupljene grbove i reljefe.⁵⁵ Slično nam se pitanje nametnulo i u dvorištu splitskog pjesnika Jurja Dragišića De Carisa, Lučićeva suvremenika, a u želji da se saznaju počeci naših prvih lapidarija.⁵⁶

U svom popisu nekretnina, zemljišta i vrtova, koji je sastavio vlastoručno sam Lučić prema različitim kupoprodajnim i diobenim ugovorima, on spominje pet kuća svoje porodice u Trogiru.⁵⁷ Sve su one bile u jugozapadnom dijelu starog grada; na trgu srušene crkve sv. Duha, kraj renesansno-barokne crkve i samostana sv. Petra, u ulici koja vodi iz središnjeg trga ka glavnim gradskim vratima. Čini se, dakle, kao da je bila namjera obitelji da ih okupi bar u neku međusobnu blizinu. Dvije su imale i dućan, a jedna i kamene vanjske stepenice za prvi kat. Dućane koje su Trogirani zvali i u Lučićevo vrijeme »stacun«, imale su u prizemlju i reprezentativne dalmatinske palače sve do XVIII st., na primjer Milesijeva u Splitu. Osim glavne, uz koju se uvijek spominjalo Lučićevo ime, mogao sam utvrditi samo još jednu njegovu kuću, i to onu za koju on izričito piše da je u ulici kojom se ide ka glavnim gradskim vratima. To je dvokatnica u istočnom sklopu kuća te ulice, u blizini predromaničke crkve sv. Martina, kasnije posvećena sv. Barbari. Njen izgled je izmijenjen, a i unutrašnjost joj je pregrađivana, počevši od prizemnih dućana do krova. Ostao joj je ipak prozor profilirana okvira s polukružnim lukom, na kojemu su pri kraju i vrhu okrugli cvijetovi. Oblik mu je, dakle, izrazito renesansni i nalikuje mnogima na ostalim trogirskim kućama, pa se može datirati u prvu polovinu XVI stoljeća. Iz toga je vremena u zidu sred pročelja i Lučićev reljefni grb u kamenom medaljonu, okružen svinutom šipkom. Uz reljefni štit grba su inicijali I. L., koji se ne mogu odnositi na povjesničara, jer, kako rekoh, grb je po svom stilu raniji od njegova vremena. Možda pripada onom Ivanu Lučiću koji se spominje u rodoslovnom stablu u XVI stoljeću pod imenom Iohannes iuris utriusque doctor archipresbyter,⁵⁸ a stric je povjesničarova djeda Jerolima. Bio je kao svećenik bez izravnog nasljedstva, i kuću, koju je poljepšao u renesansnom stilu, mogao je ostaviti obitelji.

Gotovo sučelice toj kući postoje na drugoj strani ulice u prolaznom trijemu koji vodi u malo dvorište renesansna prizemna vrata okružena reljefnim »štapom«, sred čijeg je nadvratnika Lučićev grb u renesan-

⁵⁴ O. c., str. 98.

⁵⁵ I. Delalle, o. c., str. 54.

⁵⁶ C. Fisković, O splitskom kujiževniku Jurju Dragišiću De Caris. Split 1962. Nedavno je očišćen i prepoznat njegov grb, a time i kuća u Dioklecijanovoj ulici sred Splita.

⁵⁷ C. Fisković, o. c. (9), str. 69, 70.

⁵⁸ Među arhivskim spisima dra Antuna Cerinea u Zagrebu.

snom reljefnom štitu XVI stoljeća. Gornji rubovi štita su savinuti, a između njih je cvijet. Ostali dijelovi, osim dviju renesansnih bifora jednostavnog oblika, na ovoj kući su izmijenjeni, a i unutrašnjost je pregrađivana. Povjesničar u svom popisu ne pominje ovu drugu kuću u toj ulici, pa je možda ona, budući da je mostom spojena s već pomenutom preko ulice, sačinjavala s njom cjelinu, ili mu nije pripadala u času kad je popisivao svoje nekretnine.

U tom popisu ne spominje on ni svoj ljetnikovac na otoku Čiovu, na kojem je imao samo zemljišta u uvali Rožac i kraj nekadašnjih kuća Dobričića, koja spominje u svojoj oporuci 1654. godine.⁵⁹ Prema tome je pogrešno pričanje koje se nedavno užuljalo u naučnu literaturu o Lučiću⁶⁰ da je njegov ljetnikovac bio ona glomazna trokatnica na sjevernoj obali Čiova, sačelice gradu, a na početku uspona puta k crkvi sv. Andrije i brodogradilištu. Na njoj nema ni grba ni ičega što bi podsjećalo na Lučića. Pače, njena velika vrata polukružna otvora izrađena u bunjatu, profilacija njenih prozora i unutrašnjih vrata, svodovi u prizemlju i nad stubištem, u kojemu je i mali balkon s jako profiliranim stupićima, jasno pokazuju da je sagrađena u XVIII stoljeću, dakle, poslije Ivanove smrti.

Trogirski plemići su, doduše, u Lučićevo vrijeme, a i ranije, posjedovali svoje utvrđene ljetnikovce u Kaštelima i na Čiovu. Najizrazitiji je onaj u obliku jednokatnice utvrđene puškarnicama i opkoljene dvorišnim zidom sred tihe i lijepe uvale Salduna na Čiovu, koji je podigao u Lučićevo vrijeme Ivan Nikola Andreis, trogirski pravnik. On se izmoren vršenjem gradskih poslova povukao u svojoj pedesetoj godini u taj ljetnikovac, željan tišine i seoskog mira u osami lijepog primorskog krajolika,⁶¹ kao što je zatim učinio i splitski pjesnik Jerolim Kavanjin da u svom ljetnikovcu u Sutivanu na Braču dovrši svoj spjev. Lučića je, kao i oba njegova spomenuta suvremenika, splitskog i trogirskog pravnika, također zamarala gradska služba i poslovi koje je po plemićkoj dužnosti morao vršiti. Bio je crkvinar (operarij) stolne cr-

⁵⁹ C. Fisković, o. c. (9), str. 72, 74.

⁶⁰ Katalog, Izložba u povodu 300-godišnjice... (3), str. 13, br. 10.

⁶¹ Šime Ljubić je pogrešno shvatio da je vlasnik ovog ljetnikovca bio liječnik Nikola Andreis i da je ploča njemu u čast kasnije postavljena (Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia, str. 6, Beč 1856). To je, međutim, Ivan Nikola Andreis, pravnik, kako to na ploči iznad glavnih vrata jasno piše. Njen natpis je nepotpuno objavljen (I. Delalle, o. c., str. 49), pa ga stoga ovdje donosim:

IO^s. NICOLAVS . ANDRONICVS . V . I . D
IN VRBANIS CVRIS CAVSISQ . PER
AGENDIS DIV FATIGATVS
HAC TANDEM IN SOLITVDINE
OPTATAM SIBI REQVIEM
SOLA VIRTUTE
COMPARAVIT
ANNO DNI MDCLV
AETATIS VERO SVAE . L

kve,⁶² član uprave fontika, gradski sudac, nadzornik gradskih utvrda i izvršilac ostalih poslova, pa i poslanik u Mletke u povodu spora između građana i plemića 1643. godine,⁶³ ali se on iz želje za proučavanjem povijesti svog naroda nije povukao u ladanjsku osamu, već se osamio u svojoj trogirskoj a zatim u rimskoj sobi da tu dopisivanjem i u dodiru s naučnim svijetom dovrši svoje djelo, započeto u svojoj renesansnoj palači, prema kojoj nemamo još dovoljno poštovanja, iako na njoj stoji kamena ploča:

IVAN LUCIUS – LUČIĆ
TROGIRANIN
(1604–1679)

SOVJIM DJELOM »DE REGNO DALMATIAE ET CROATIAE«
OBJAVLJENOM 1666. G. POSTAVIO JE TEMELJE
ZNAJSTVENOM ISTRAŽIVANJU HRVATSKE POVIJESTI
O 300-GODIŠNJICI TOGA DJELA I
100-GODIŠNJICI OSNUTKA JUGOSLAVENSKE
AKADEMIJE ZNAJSTVI I UMJETNOSTI
OVU SPOMEN-PLOČU NA RODNOJ KUĆI
PODIŽU
SKUPŠTINA OPĆINE TROGIR

I

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNAJSTVI I UMJETNOSTI
TROGIR, 24. X 1966.

Te riječi ne bi, međutim, trebale biti samo spomen, već, na ovom mjestu, opomena o stoljetnom propadanju hrvatskih spomenika, koji, kao i ova palača, nemaju samo povijesno, kulturno nego i umjetničko značenje, jer pokazuju stvaralaštvo naših ljudi ne samo u nauci već i u umjetnosti i u oblikovanju povijesno-kulturnih sredina. One su i u malom Trogiru došle do izražaja i u Ivanu Lučiću, potomku stare obitelji, čija palača pokazuje kulturu i bogatstvo, preduvjet njegova naučnog stvaranja.

O njegovu povlačenju u osamu pjeva i J. Kavanjin, spominjući da je slično učinio Koriolan Čipiko, pa i on sam:

Koriolan Čipčić tako,
pokle kuša svita varke
odlipiv se sreem jako,
sve pravdavao vrhši parke,
skora i Andrijaš parac vrli
seoski pokoj s njim zagri.

(Bogatstvo i uboštvo, str. 80, Zagreb 1913).

⁶² U. Krizomali, Ivan Lučić trogirski crkovinar, Crkva u svijetu I, br. 6, str. 56, Split 1966.

⁶³ Dokumenti za povijest grada Trogira, rukopis 294, Naučna knjižnica u Zadru.